

Smjernice za rad s učenicima s teškoćama

Županijsko stručno vijeće učitelja biologije Osječko-baranjske županije

Virtualna učionica Microsoft Teams
Office 365 za škole

Našice, 28. rujna 2021.

Leopoldina Vitković, prof

Smjernice obuhvaćaju:

- upute o **prepoznavanju** učenika s teškoćama u razvoju
- upute o procesima **procjene** njihovih odgojno-obrazovnih potreba
- upute o **planiranju, implementaciji i vrednovanju**

Učenici s teškoćama

- učenici s **teškoćama** u razvoju - pišemo GIK, imaju rješenje
- učenici s **teškoćama** u učenju - ne pišemo GIK, nemaju rješenje
- učenici s **emocionalnim problemima i problemima u ponašanju**
- učenici s **teškoćama** uvjetovanim **odgojnim, socijalnim, ekonomskim, kulturnim i jezičnim čimbenicima** (**stres, zlostavljanje, migracije**)

Vrste teškoća u razvoju su:

- oštećenja vida
- oštećenja sluha
- oštećenja jezično-govorno-glasovne komunikacije
- motorički poremećaji
- disleksija, disgrafija, diskalkulija
- autizam

Prava roditelja/skrbnika:

- **zatražiti obrazloženje za prijedloge i postupke učitelja** koji se odnose na njegovo dijete
- **dobiti na uvid individualizirani kurikulum** za svoje dijete odnosno učenika s teškoćama u razvoju
- **dobiti smjernice za pružanje podrške svojemu djetetu**
- **podnijeti prigovor ili žalbu na odluku** odgovorne osobe škole
- **podnijeti žalbu mjerodavnom tijelu** ako se ne slažu s određenim primjerenim programom/kurikulumm obrazovanja

Odgovornosti i obveze roditelja/skrbnika:

- omogućiti djetetu **podršku stručnjaka** i primjenu individualiziranih kurikuluma
- **podijeliti** sve relevantne **informacije, dokumentaciju** koju posjeduje
- **pružati djetetu podršku** u usvajanju individualiziranog kurikuluma
- pratiti napredak djeteta i **održavati redovitu komunikaciju** s članovima razrednog vijeća i stručnim suradnicima škole
- **čuvati dokumentaciju** povezану s djetetovim školovanjem

U slučaju narušenog odnosa djelatnika škole i roditelja učenika s teškoćama u razvoju

- škola je dužna provesti **prošireni timski sastanak**
- Sastanku trebaju obvezno prisustvovati:
 - **ravnatelj škole**
 - **stručni radnici**
 - **učitelj**/razrednik učenika s teškoćama u razvoju
 - predstavnik nadležnog **centra za socijalnu skrb**
 - nadležni školski **liječnik**
 - **roditelj/skrbnik** učenika
 - po potrebi **savjetnik** agencije nadležne za odgoj i obrazovanje
 - ili predstavnik stručnog tima te po potrebi **predstavnik osnivača školske ustanove**

Upis učenika s teškoćama u razvoju u srednju školu izbor:

- Upis u srednju školu **temeljem rješenja** o primjerenom programu obrazovanja i stručnog mišljenja Službe za profesionalno usmjeravanje
- **temeljem ostvarenog općeg uspjeha** uz ostvarene bodove

Primjereni programi/kurikulumi obrazovanja za učenike s teškoćama u razvoju su:

- redoviti program uz individualizirane postupke
- redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke
- posebni program uz individualizirane postupke
- posebni program za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada uz individualizirane postupke

- **obvezno se izrađuje individualizirani kurikulum kao pisani dokument**
- izrađuju ga učitelji/nastavnici u suradnji sa stručnim suradnicima
- škole te su ga dužni dati na uvid roditelju/skrbniku učenika

- učenicima koji su u postupku utvrđivanja primjerenog programa/kurikuluma obrazovanja
- potrebno je odmah pružiti odgovarajuću odgojno-obrazovnu podršku i uvesti individualizirane postupke

Redoviti program **uz prilagodbu sadržaja** i individualizirane postupke

- potreban **individualizirani pristup** u radu
- **sadržajna prilagodba**, smanjivanje opsega sadržaja

Individualizirani postupci – različiti oblici potpore s obzirom na:

- samostalnost učenika
- vrijeme rada
- metode rada
- aktivnost učenika
- provjeravanje vještina, znanja i sposobnosti učenika

Postupci individualizacije odnose se na postupke, metode i oblike poučavanja i vrednovanja, a ostvaruju se prilagodbama:

1. načina predstavljanja sadržaja za izvođenje aktivnosti
2. vremena potrebnog za učenje ili obavljanje zadatka
3. u aktivnom uključivanju učenika u proces učenja i vrednovanja
4. u načinima vrednovanja razine ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda
5. u osiguravanju primjerenih prostornih uvjeta
6. prilagodbi materijala i primjeni asistivne tehnologije

1.Način predstavljanja **nastavnog sadržaja** ili zahtjeva za izvođenje aktivnosti

- sažimati tekst
- prilagoditi strukturu teksta
- slike
- pokusi
- videomaterijali

2. Vrijeme potrebno za poučavanje, učenje ili obavljanje zadataka

- ustaljeni slijed aktivnosti (shema rada)
- produljivanje vremena
- izmjena različitih aktivnosti s više stanki

3. Aktivno uključivanje učenika u proces učenja, poučavanja i vrednovanja

- aktivnom uključivanju bilo da je riječ o posebnom načinu prezentacije
- uporabe određenih pomagala

4. Načini vrednovanja razine ostvarenosti gradiva

- smanjen broj zadataka
- drugačije postavljanje zadataka
- ispitivanje usmeno ili pismeno (nije nužno oba oblika!!)
- izbjegavati učenikovo čitanje naglas pred razredom kada su u tom području veće teškoće
- provođenje češćih (usmenih/pisanih) ispitivanja manjih dijelova gradiva

Postupci individualizacije tijekom **usmenog provjeravanja** znanja

- postavljanje **kratkih i jasnih pitanja**
- izbjegavanje igre riječima
- provjeravanje razumijevanja uputa
- omogućavanje **više vremena** za davanje usmenog odgovora

Postupci individualizacije u pisanoj provjeri znanja:

- nisanje zadatka od **jednostavnijih prema složenijima**
- **raščlanjivanje složenih zadatka** na jednostavnije
- postavljanje **kratkih, jasnih i jednoznačnih pitanja**
- zapisivanje **kratkih odgovora** na pitanja
- **dopunjavanje** rečenice na kraju retka
- davanje **usmene upute** za rješavanje pisanog zadatka
- **produljivanje vremena** za rješavanje zadatka ili smanjivanje broja zadatka
- **zanemarivanje pogrešaka** nastalih zbog govorno-jezičnih teškoća tijekom vrednovanja

5. Osiguravanje primjerenih prostornih uvjeta

- Učenik može biti prekomjerno osjetljiv na određene podražaje
- Svjetlost
- Buka

6. Prilagodba materijala i primjena asistivne tehnologije

- didaktički materijali
- određena pomagala
- Asistivna tehnologija (AT) - uređaji, računalni program (Brailleev pisaći stroj, audio knjige, snimači zvuka)

Prilagodba materijala uključuje:

- asistivnu tehnologiju
- uvećanje radnih materijala (**font 14, prored 1,5, Microsoft Sans Serif, Dyslexye font**)
- različite vrste papira (npr. krem ili bijedožuta boja papira za učenike s disleksijom)
- vizualne oznake za lakše slijedenje uputa (**strelice, krugovi, stopala**)
- slikovne materijale za upute u provedbi aktivnosti
- udžbenike u elektroničkom formatu

Postupci individualizacije:

- govor koji osigurava razumijevanje
- metoda demonstracije (**Koristiti što više slika, predmeta, modela, videozapisa**)
- metoda **praktičnog rada**
- metoda **crtanja**
- objašnjavanje nepoznatih riječi i apstraktnih pojmoveva
- isticanje ključnih pojmoveva
- pojednostavljenje tekstova

Tijekom izrade individualiziranog kurikuluma potrebno je provesti i planirati sljedeće sastavnice:

- **INICIJALNA PROCJENA – bez prilagodbe!**
- **AKTIVNOSTI**
- **STRATEGIJE PODRŠKE** (prilagodba metoda, sredstava, postupaka, oblika, zahtjeva)
- **VREDNOVANJE OSTVARENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA**

PLANIRANJE INDIVIDUALIZIRANIH KURIKULUMA (IK)

- pisani dokument
- izrađuje se na početku obrazovnoga razdoblja
- za svakog učenika s teškoćom u razvoju koji ima rješenje određen primjeren program obrazovanja
- sve sastavnice koje sadrži redoviti GIK
- uz dodane strategije podrške
- Izrađuje ga učitelj u suradnji sa stručnim suradnicima škole

GIK za redoviti program uz prilagodbu sadržaja i individualizirane postupke

TEMA	PODTEMA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	AKTIVNOSTI UČENIKA	STRATEGIJE I POSTUPCI PODRŠKE	OSTVARENOST ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA
1. SVE OKO NAS GRADENO JE OD ČESTICA	Povezanost žive i nežive prirode Prirodu grade tvari različitih svojstva U unutrašnjosti tvari Čestice se međusobno miješaju i spajaju Jesu li i otopine smjese tvari	OŠ PRI A.5.1. Učenik objašnjava temeljnu građu prirode. OŠ PRI D.5.1. Učenik tumači uočene pojave, procese i međudonose na temelju opažanja prirode i jednostavnih istraživanja. OŠ PRI D.5.2. Učenik objašnjava cilj i ulogu znanosti te međuodnos znanosti i društva.	<ul style="list-style-type: none"> Mjerenje temperature zraka, vode i tla Upoznavanje s uporabom povećala i dalekozora Istraživanje svojstava morske vode i zašećerene vode Određivanje pH vrijednosti otopina univerzalnim indikatorskim papirom i pH metrom Izrada prirodnog indikatora od ljubičastog kupusa 	Perceptivno prilagođavanje (prilagođavanje sredstava za predočavanje – slike, crteži, modeli, izdvajanje bitnog, izostavljanje suvišnih detalja, prilagođavanje tiska) Spoznajno prilagođavanje (sažimanje teksta, pojednostavljivanje sadržaja učenja, stupnjevito pružanje pomoći u rješavanju zadataka, postupno uvođenje u apstraktan način mišljenja) Govorno prilagođavanje (razgovjetnosti i razumljivosti te govorno usmjeravanje pažnje)	

GIK za redoviti program uz individualizirane postupke

- U redovni GIK dodajemo samo STRATEGIJE I POSTUPKE PODRŠKE

Inicijalna procjena – formativno vrednovanje

Sastavnice inicialne procjene koju izrađuje učitelj:

- **Sposobnosti i vještine** (komuniciranja (*govorenje, slušanje, čitanje, pisanje*), računanja, prostornog i vremenskog predočavanja, rukovanja sredstvima za rad, samostalnog učenja, koncentracije, rješavanja problema, surađivanja, pretraživanja i obrađivanja informacija))
- **Razine ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda**
- Posebne odgojno-obrazovne potrebe i **oblici podrške**
- **Interesi**

- Carnet će u e – dnevnik dodati opciju prilaganja datoteka (GIK)!!
- Obavezan razredni ispit za neocijenjene učenike

Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html

Smjernice za rad s učenicima s teškoćama

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje//Smjernice%20za%20rad%20s%20ucenicima%20s%20teskocama.pdf>

<https://mzo.gov.hr/vijesti/smjernice-za-rad-s-ucenicima-s-teškocama/4450>